

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติ

การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

อ.พ. 2/2568 สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง ชุดที่ 26 ปีที่ 3

อ.พ. 2/2568

สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง
ชุดที่ 26 ปีที่ 3

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทร 0 2242 5900 ต่อ 5730, 5740, 5750

ร่างพระราชบัญญัติ
การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....
(นายอดิศร เพียงเกษ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติ
การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....
(นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติ ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ พระราชกำหนด ญัตติ หรือหนังสือสัญญา ระหว่างประเทศ ที่เข้าสู่การประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความทางวิชาการ และ/หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา กรรมการ และบุคคลในวงงานรัฐสภา ใช้ในการประกอบการพิจารณา ตลอดจนเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้สนใจทั่วไป

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้รับผิดชอบ

นายเชษฐา ทองยิ่ง

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

นางสุภาวดี ตันตระกูล

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการวิชาการ 2

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นางอาริยา สุขโต

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

นายณัฐพงศ์ พันธุ์ไชย

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

นายณัฐพงศ์ พิมเสน

นิติกรชำนาญการ

นางสาวสุนันท์ เจสละ

เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นางสาวสุพรรณิศา พรหมบุตร

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

สิงหาคม 2568

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

“วิทยุชุมชน” เป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ในกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เป็นการกระจายการใช้คลื่นความถี่แก่ประชาชนเพื่อประโยชน์สาธารณะระดับท้องถิ่น วิทยุชุมชนมีรูปแบบการบริหารจัดการองค์การกระจายเสียงในระดับท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสาร เพื่อสนองต่อความต้องการอันหลากหลายของปัจเจกบุคคลที่รวมกันเป็นชุมชน รวมทั้งเชื่อมโยงสมาชิกของชุมชนผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้และทัศนคติ การสร้างความเข้าใจ ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในชุมชน อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

อย่างไรก็ตาม สภาพการณ์ของวิทยุชุมชนที่ผ่านมา พบว่า ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานี โดยมีรายได้จากการบริจาค การอุดหนุนสถานี หรือรายได้อื่นที่ไม่ใช่การโฆษณาเท่านั้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 เพื่อช่วยส่งเสริมผู้ประกอบการวิทยุชุมชนขนาดเล็กให้มีรายได้ที่เพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานี สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ส่งผลให้มีโอกาสประชาสัมพันธ์กิจการต่าง ๆ ในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

โดยในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 26 ปีที่ 2 ครั้งที่ 3 (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ 10 กรกฎาคม 2567 ที่ประชุมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (นายอดิศร เพียงเกษ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (นายเอกราช อุดมอำนวยการ เป็นผู้เสนอ) โดยเห็นชอบให้คณะรัฐมนตรีรับร่างพระราชบัญญัติ 2 ฉบับดังกล่าวไปพิจารณาก่อนรับหลักการ โดยให้รอการพิจารณาไว้ภายในกำหนด 60 วัน และเมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรได้รับร่างพระราชบัญญัติคืนจากคณะรัฐมนตรีหรือพ้นกำหนดเวลาที่รอการพิจารณาแล้ว ให้บรรจุร่างพระราชบัญญัตินั้นเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 118

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายอดิศร เพียงเกษ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) คือ (1) กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนสามารถมีรายได้จากการบริจาค การอุดหนุนสถานี หรือรายได้อื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานี โดยไม่เน้นการแสวงหากำไร (2) กำหนดโทษทางปกครองสำหรับผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงที่ส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่งไม่เกินหนึ่งกิโลวัตต์ ให้ลงโทษปรับได้ไม่เกินวันละหนึ่งพันบาท

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายเอกราช อุดมอำนวยการ เป็นผู้เสนอ) คือ (1) กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนสามารถมีรายได้จากการบริจาค การอุดหนุนสถานี หรือรายได้อื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานี โดยไม่เน้นการแสวงหากำไร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบ หลักเกณฑ์ ข้อบังคับ ที่ กสทช. กำหนด (2) กำหนดโทษทางปกครองสำหรับผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงที่ส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่งไม่เกินหนึ่งกิโลวัตต์ ให้ลงโทษปรับได้ไม่เกินวันละหนึ่งพันบาท

ทั้งนี้ หากผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนสามารถมีช่องทางการหารายได้เพิ่มขึ้นเพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานีโดยไม่เน้นการแสวงหากำไร จะช่วยส่งเสริมผู้ประกอบการวิทยุชุมชนขนาดเล็กให้สามารถบริหารจัดการสถานีได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เกิดการพัฒนาชุมชน และสามารถดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของประเทศต่อไป

เอกสารประกอบการพิจารณา

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้แทนราษฎร	ก
ส่วนที่ 1	1-1
- หลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายอดิศร เพียงเกษ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-1
- หลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-2
- สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายอดิศร เพียงเกษ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-3
- สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-4
- ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 กับ ร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายอดิศร เพียงเกษ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-5
ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์	2-1
ส่วนที่ 3 ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	3-1
1. วิทยูชุมชน	3-1
2. ความท้าทายวิทยูชุมชนไทยในปัจจุบัน	3-9
3. การบริหารจัดการงบประมาณ	3-10
4. กรณีตัวอย่างวิทยูชุมชนในต่างประเทศ	3-12
5. การออกใบอนุญาตและการสร้างกติกา ประสบการณ์จากประเทศต่าง ๆ	3-13
6. ข้อเสนอแนะเพื่อความเข้มแข็งของวิทยูชุมชน	3-14

ส่วนที่ 1

หลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

(นายอดิศร เพียงเกษ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551
ดังต่อไปนี้

1. กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนสามารถมีรายได้จากการบริการ
การอุดหนุนสถานี หรือรายได้อื่น เพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานีโดยไม่เน้นการแสวงหากำไร
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 21)

2. กำหนดการลงโทษสำหรับผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงที่ส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่ง
ไม่เกินหนึ่งกิโลวัตต์ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 61)

เหตุผล

โดยที่ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชน มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานี
และบทกำหนดโทษทางปกครองที่กำหนดไว้อัตราโทษที่สูงไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสมกับวิถุภาคประชาชน
และวิทยุกิจการบริการชุมชน หรือวิทยุที่มีกำลังส่งต่ำกว่าหนึ่งกิโลวัตต์ ที่เป็นผู้ประกอบกิจการขนาดเล็ก
มีรายได้น้อย รัศมีการส่งกระจายเสียงไปในระยะใกล้ สมควรกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชน
สามารถมีรายได้จากการบริการ การอุดหนุนสถานี หรือรายได้อื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เพียงพอต่อการบริหาร
จัดการสถานีโดยไม่เน้นการแสวงหากำไร และกำหนดโทษทางปกครองที่เหมาะสมสำหรับผู้ประกอบกิจการ
กระจายเสียงที่ส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่งไม่เกินหนึ่งกิโลวัตต์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หลักการและเหตุผล**ประกอบร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..)****พ.ศ. ....****(นายเอกราช อุดมอำนาจ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)****หลักการ**

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551
ดังต่อไปนี้

1. กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนสามารถมีรายได้จากการบริการ การอุดหนุนสถานี หรือรายได้อื่น เพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานีโดยไม่เน้นการแสวงหากำไร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบ หลักเกณฑ์ ข้อบังคับ ที่ กสทช. กำหนด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 21)
2. กำหนดการลงโทษสำหรับผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงที่ส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่ง ไม่เกินหนึ่งกิโลวัตต์ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 61)

เหตุผล

โดยที่สมควรแก้ปัญหาที่ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนนั้นมีรายได้ไม่เพียงพอ ต่อการบริหารจัดการสถานีฯ และบทกำหนดโทษทางปกครองที่กำหนดไว้อัตราโทษที่สูง ไม่สอดคล้อง และไม่เหมาะสมกับวิฤภาคประชาชนและวิฤกิจการบริการชุมชน หรือวิฤตที่มีกำลังส่งต่ำกว่าหนึ่งกิโลวัตต์ ที่เป็นผู้ประกอบกิจการขนาดเล็กมีรายได้น้อย รัศมีการส่งกระจายเสียงไปในระยะใกล้ สมควรกำหนดให้ผู้รับ ใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชน สามารถมีรายได้จากการบริการ การอุดหนุนสถานี หรือรายได้อื่น เท่าที่จำเป็นเพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานีโดยไม่เน้นการแสวงหากำไร และกำหนดโทษทางปกครอง ที่เหมาะสมสำหรับผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงที่ส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่งไม่เกินหนึ่งกิโลวัตต์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สรุปสาระสำคัญ

ร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

(นายอดิศร เพียงเกษ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

---

1. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....” (ร่างมาตรา 1)

2. วันที่มีผลใช้บังคับ

พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ร่างมาตรา 2)

3. แก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชน มีรายได้จากการบริการ การอุดหนุนสถานี หรือรายได้อื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานีโดยไม่เน้น การแสวงหากำไร

ให้ยกเลิกความในมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการ โทรทัศน์ พ.ศ. 2551 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 21 ในการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบ กิจการบริการชุมชน มีรายได้จากการบริการ การอุดหนุนสถานี หรือรายได้อื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เพียงพอ ต่อการบริหารจัดการสถานีโดยไม่เน้นการแสวงหากำไร” (ร่างมาตรา 3)

4. เพิ่มเติมให้มีการลงโทษทางปกครองสำหรับผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงที่ส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่ง ไม่เกินหนึ่งกิโลวัตต์

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสามของมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551

“ในการลงโทษทางปกครองสำหรับผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงที่ส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่ง ไม่เกินหนึ่งกิโลวัตต์ การลงโทษตามมาตรา 59 ให้ลงโทษปรับได้ไม่เกินวันละหนึ่งพันบาท” (ร่างมาตรา 4)

5. กำหนดผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ

มาตรา 5 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา 5)

สรุปสาระสำคัญ

ร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

(นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

---

1. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....” (ร่างมาตรา 1)

2. วันที่มีผลใช้บังคับ

พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ร่างมาตรา 2)

3. แก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชน มีรายได้จากการบริการ การอุดหนุนสถานี หรือรายได้อื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานีโดยไม่เน้น การแสวงหากำไร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบ หลักเกณฑ์ ข้อบังคับ ที่ กสทช. กำหนด

ให้ยกเลิกความในมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 21 ในการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการ บริการชุมชน มีรายได้จากการบริการ การอุดหนุนสถานี หรือรายได้อื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เพียงพอ ต่อการบริหารจัดการสถานีโดยไม่เน้นการแสวงหากำไร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบ หลักเกณฑ์ ข้อบังคับ ที่ กสทช. กำหนด” (ร่างมาตรา 3)

4. เพิ่มเติมให้มีการลงโทษทางปกครองสำหรับผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงที่ส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่ง ไม่เกินหนึ่งกิโลวัตต์

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสามของมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551

“ในการลงโทษปรับทางปกครองตามมาตรา 59 สำหรับผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงที่ส่งกระจายเสียง ด้วยกำลังส่งไม่เกินหนึ่งกิโลวัตต์ ให้ลงโทษปรับได้ไม่เกินวันละหนึ่งพันบาท” (ร่างมาตรา 4)

ตารางเปรียบเทียบ

พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 กับ ร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายอดิศร เพียงเกษ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

<p>พระราชบัญญัติ การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติ การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายอดิศร เพียงเกษ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติ การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>
<p>พระราชบัญญัติ การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551</p> <hr/> <p>ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร. ให้ไว้ ณ วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 เป็นปีที่ 63 ในรัชกาลปัจจุบัน</p> <p>พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p> <hr/> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p> <hr/> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

<p style="text-align: center;">พระราชบัญญัติ การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติ การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายอดิศร เพียงเกษ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติ การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>
<p>โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์</p> <p>พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 32 มาตรา 33 มาตรา 35 มาตรา 36 มาตรา 41 มาตรา 43 มาตรา 45 มาตรา 46 และมาตรา 47 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย</p> <p>จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้</p>	<p>โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

<p style="text-align: center;">พระราชบัญญัติ การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติ การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายอดิศร เพียงเกษ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติ การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>
<p>มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551”</p> <p>มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา 21 ในการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนจะหารายได้จากการโฆษณาไม่ได้</p>	<p>มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”</p> <p>มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 21 ในการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชน มีรายได้จากการบริจาค การอุดหนุน <u>สถานี หรือรายได้อื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานีโดยไม่เน้นการแสวงหากำไร</u>”</p>	<p>มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”</p> <p>มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 21 ในการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชน มีรายได้จากการบริจาค การอุดหนุน <u>สถานี หรือรายได้อื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานีโดยไม่เน้นการแสวงหากำไร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบ หลักเกณฑ์ ข้อบังคับ ที่ กสทช. กำหนด</u>”</p>

<p style="text-align: center;">พระราชบัญญัติ การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติ การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายอดิศร เพียงเกษ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติ การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>
<p>มาตรา 61 ถ้าการกระทำความผิดซึ่งมีโทษปรับทางปกครองเป็นความผิดต่อเนื่องและคณะกรรมการได้พิจารณาสั่งลงโทษปรับทางปกครองสำหรับความผิดนั้นผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษปรับรายวันอีกในอัตราดังต่อไปนี้ นับแต่วันที่มีคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองดังกล่าว ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหรือจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง</p> <p>(1) กรณีโทษปรับทางปกครองชั้น 1 ให้ปรับวันละไม่เกินห้าพันบาท</p> <p>(2) กรณีโทษปรับทางปกครองชั้น 2 ให้ปรับวันละไม่เกินสองหมื่นบาท</p> <p>(3) กรณีโทษปรับทางปกครองชั้น 3 ให้ปรับวันละไม่เกินห้าหมื่นบาท</p>	<p>มาตรา 4 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสามของมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551</p>	<p>มาตรา 4 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสามของมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551</p>

<p style="text-align: center;">พระราชบัญญัติ การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติ การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายอดิศร เพียงเกษ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติ การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>
<p>ให้คณะกรรมการดำเนินการบังคับให้มีการชำระ ค่าปรับรายวันทุกสัปดาห์</p>	<p style="text-align: center;">“ในการลงโทษทางปกครองสำหรับผู้ประกอบ กิจการกระจายเสียงที่ส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่ง ไม่เกินหนึ่งกิโลวัตต์ การลงโทษตามมาตรา 59 ให้ลงโทษปรับได้ไม่เกินวันละหนึ่งพันบาท”</p> <p style="text-align: center;">มาตรา 5 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการ ตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>.....</p>	<p style="text-align: center;">“ในการลงโทษปรับทางปกครองตามมาตรา 59 สำหรับผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงที่ส่งกระจายเสียง ด้วยกำลังส่งไม่เกินหนึ่งกิโลวัตต์ ให้ลงโทษปรับได้ไม่เกิน วันละหนึ่งพันบาท”</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์

ร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 โดยมีหลักการสำคัญ คือ ให้ผู้ประกอบการวิทยุชุมชนที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานี สามารถจัดเก็บรายได้จากการบริจาค การอุดหนุนสถานี หรือรายได้อื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานี โดยไม่เน้นการแสวงหากำไรและได้เพิ่มบทกำหนดโทษทางปกครองให้เหมาะสมกับวิถุภาคประชาชน ทั้งนี้ มีข้อสังเกตที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ดังนี้

1. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

1.1 ร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายอดิศร เพียงเกษ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

มีสาระสำคัญ คือ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 เนื่องจากผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชน มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานี และบทกำหนดโทษทางปกครองที่กำหนดไว้อัตราโทษที่สูง ไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสมกับวิถุภาคประชาชนและวิทยุกิจการบริการชุมชน หรือวิทยุที่มีกำลังส่งต่ำกว่าหนึ่งกิโลวัตต์ที่เป็นผู้ประกอบการขนาดเล็ก มีรายได้น้อย รัศมีการส่งกระจายเสียงไปในระยะใกล้ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 คือ (1) กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนสามารถมีรายได้จากการบริจาค การอุดหนุนสถานี หรือรายได้อื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานีโดยไม่เน้นการแสวงหากำไร (2) กำหนดโทษทางปกครองสำหรับผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงที่ส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่งไม่เกินหนึ่งกิโลวัตต์ สำหรับการลงโทษตามมาตรา 59 ให้ลงโทษปรับได้ไม่เกินวันละหนึ่งพันบาท

1.2 ร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายเอกราช อุดมอำนวยการ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

มีสาระสำคัญ คือ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 เนื่องจากสมควรแก้ปัญหาที่ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนนั้น มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานี และบทกำหนดโทษทางปกครองที่กำหนดไว้อัตราโทษที่สูง ไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสมกับวิถุภาคประชาชนและวิทยุกิจการบริการชุมชน หรือวิทยุที่มีกำลังส่งต่ำกว่าหนึ่งกิโลวัตต์ ที่เป็นผู้ประกอบการขนาดเล็กมีรายได้น้อย รัศมีการส่งกระจายเสียงไปในระยะใกล้ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 คือ (1) กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชน สามารถมีรายได้จากการบริจาค การอุดหนุนสถานี หรือรายได้อื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานีโดยไม่เน้นการแสวงหากำไร

ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบ หลักเกณฑ์ ข้อบังคับ ที่ กสทช. กำหนด (2) กำหนดโทษทางปกครองสำหรับผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงที่ส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่งไม่เกินหนึ่งกิโลวัตต์ ให้ลงโทษปรับได้ไม่เกินวันละหนึ่งพันบาท

2. ประเด็นเกี่ยวกับแหล่งรายได้ของผู้ประกอบกิจการบริการชุมชน

จากความเป็นมาและเจตนารมณ์ของการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 ที่กำหนดใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์โดยใช้คลื่นความถี่แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (1) ใบอนุญาตประกอบกิจการบริการสาธารณะ (2) ใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชน และ (3) ใบอนุญาตประกอบกิจการทางธุรกิจ ซึ่งใบอนุญาตแต่ละประเภทจะมีการให้บริการที่แตกต่างกัน

ทั้งนี้ ในส่วนของใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนนั้น พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนไว้ 2 ลักษณะ คือ (1) สมาคม มูลนิธิ นิติบุคคลอื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยซึ่งไม่ใช่หน่วยงานของรัฐและมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยไม่แสวงหากำไรในทางธุรกิจ (2) กลุ่มคนในท้องถิ่นที่ไม่เป็นนิติบุคคลซึ่งรวมตัวกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ซึ่งหากผู้ยื่นคำขอมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ กสทช. จะออกใบอนุญาตให้ ทั้งนี้ ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนจะแตกต่างจากผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการประเภทอื่น ๆ คือ ไม่ต้องมีการประมูลคลื่นความถี่ โดยใบอนุญาตนี้มีอายุไม่เกิน 7 ปี และผู้รับใบอนุญาตจะต้องชำระค่าธรรมเนียมการใช้คลื่นความถี่และการประกอบกิจการกระจายเสียงเป็นรายปี ซึ่งเป็นอัตราที่ค่อนข้างต่ำ และในกรณีที่แสดงให้เห็นได้ว่ารายการข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะมีส่วนตามหลักเกณฑ์ที่ กสทช. กำหนด ก็จะได้รับการลดหย่อนค่าธรรมเนียมรายปี รวมทั้ง กสทช. อาจสนับสนุนค่าใช้จ่ายโดยใช้เงินจากกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะได้ และจากเงื่อนไขในการที่ผู้ประกอบกิจการบริการชุมชนมีสิทธิในการได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนดังกล่าว รวมทั้งเพื่อป้องกันการครอบงำผู้ประกอบกิจการบริการชุมชน โดยกลุ่มทุนที่เป็นผู้สนับสนุนการโฆษณา ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่มาในการกำหนดห้ามมิให้ผู้ประกอบกิจการบริการชุมชนมีรายได้จากการโฆษณา อันเป็นหลักการที่มีความสอดคล้องกับหลักการที่กำหนดเกี่ยวกับที่มาของรายได้ของผู้ประกอบกิจการบริการชุมชนตามมาตรา 51 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 ที่กำหนดห้ามผู้ประกอบกิจการบริการชุมชนมีรายได้จากการโฆษณาเช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ทั้ง 2 ฉบับ พบว่า ตามมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 กำหนดห้ามผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนหารายได้จากโฆษณา ประกอบกับ มาตรา 51 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง

วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ต้องใช้บังคับควบคู่กัน ได้กำหนดให้ผู้ประกอบกิจการบริการชุมชนมีรายได้จากการบริจาค การอุดหนุนสถานีย หรือรายได้ทางอื่นซึ่งมิใช่การโฆษณา หรือการประกอบกิจการกระจายเสียง หรือกิจการโทรทัศน์ ดังนั้น หลักการของพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับนี้ จึงมีหลักการที่สอดคล้องกัน อันเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่มุ่งหมายให้การประกอบกิจการบริการชุมชนเกิดจากการรวมตัวกันของคนในชุมชน เพื่อทำกิจกรรมร่วมกันในด้านสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การกระจายเสียงสาธารณะ เฉพาะในพื้นที่ของชุมชนซึ่งเป็นพื้นที่ขนาดเล็ก และมีต้นทุนการประกอบกิจการที่ไม่สูงมาก การดำเนินกิจการ จึงควรใช้แหล่งรายได้จากการบริจาคและการอุดหนุนเป็นหลัก ด้วยเหตุผลนี้ การเสนอแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 โดยนำแหล่งรายได้ของการประกอบกิจการบริการชุมชน ตามที่กำหนดในมาตรา 51 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 และตัดคำว่า “โฆษณา” ออก โดยกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมว่า “โดยไม่เน้นการแสวงหากำไร” ตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ทั้ง 2 ฉบับ แม้จะมีวัตถุประสงค์ที่จะพยายามเปิดโอกาสให้การประกอบกิจการบริการชุมชนอาจมีรายได้อื่นเท่าที่จำเป็น เพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานี แต่ก็มิได้ทำให้การประกอบกิจการบริการชุมชนสามารถมีการโฆษณาได้ เนื่องจากมาตรา 51 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 ยังคงกำหนดหลักการมิให้การประกอบกิจการบริการชุมชนสามารถหารายได้จากโฆษณาได้อยู่เช่นเดิม และแม้ร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จะกำหนดให้การประกอบกิจการบริการชุมชนอาจมีรายได้จากแหล่งต่าง ๆ ที่ไม่เน้นการแสวงหากำไรได้ตามระเบียบหลักเกณฑ์ ข้อบังคับที่ กสทช. ประกาศกำหนด แต่การออกระเบียบ หลักเกณฑ์ หรือข้อบังคับดังกล่าว ย่อมไม่อาจขัดหรือแย้งกับมาตรา 51 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 ที่ห้ามมิให้การประกอบกิจการบริการชุมชนมีรายได้จากการโฆษณาได้เช่นเดียวกัน

ดังนั้น หากมีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 ตามที่ปรากฏในร่างมาตรา 3 ของร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ทั้ง 2 ฉบับ จำเป็นจะต้องมีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 มาตรา 51 วรรคสองด้วยเช่นกัน เพื่อให้พระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับนี้ มีหลักการและบทบัญญัติที่สอดคล้องกันต่อไป

3. กำหนดการลงโทษทางปกครองสำหรับผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงที่ส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่งไม่เกินหนึ่งกิโลวัตต์ สำหรับการลงโทษตามมาตรา 59 ให้ปรับได้ไม่เกินวันละหนึ่งพันบาท

วิทยุภาคประชาชนเป็นวิทยุที่ใช้การกระจายเสียงด้วยกำลังส่งไม่เกินหนึ่งกิโลวัตต์ออกอากาศในระดับท้องถิ่นของตนเองซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบกิจการขนาดเล็กที่มีรายได้น้อย ร่างพระราชบัญญัติ

การประกอบกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ทั้ง 2 ฉบับ จึงกำหนดการลงโทษทางปกครองสำหรับผู้ประกอบกิจการให้สอดคล้องกับกิจการที่มีรายได้น้อย โดยมาตรา 4 (แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 61) ที่แก้ไขโดยเพิ่มความเป็นวรรคสามของมาตรา 61 กำหนดไว้ว่า “ในการลงโทษทางปกครองสำหรับผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงที่ส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่งไม่เกินหนึ่งกิโลวัตต์ การลงโทษตามมาตรา 59 ให้ลงโทษปรับได้ไม่เกินวันละหนึ่งพันบาท” นั้น บทกำหนดโทษทางปกครองที่กำหนดไว้ดังกล่าวมีอัตราโทษที่เป็นผลดีและเป็นประโยชน์ต่อวิถุภาคประชาชนและวิถุกิจการบริการชุมชน หรือวิถุที่มีกำลังส่งต่ำกว่าหนึ่งกิโลวัตต์ที่เป็นผู้ประกอบกิจการขนาดเล็กมีรายได้น้อย แต่อาจมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันและก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายได้ กล่าวคือ พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 ไม่ได้มีการกำหนดประเภทของการประกอบกิจการกระจายเสียงด้วยกำลังส่งไม่เกินหนึ่งกิโลวัตต์ ทำให้ผู้รับใบอนุญาตหรือผู้ใดที่กระทำความผิดตามมาตรา 59 (1) (2) (3) แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 ที่กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตหรือผู้ใดที่กระทำความผิดตามที่กำหนดต้องระวางโทษปรับทางปกครองชั้น 2 (โทษปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาท แต่ไม่เกินห้าแสนบาท) และหากกระทำความผิดต่อเนื่อง ผู้กระทำต้องระวางโทษปรับรายวันอีกวันละไม่เกินสองหมื่นบาท ตามมาตรา 61(2) แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน ดังนั้น การเสนอให้เพิ่มความ “ในการลงโทษทางปกครองสำหรับผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงที่ส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่งไม่เกินหนึ่งกิโลวัตต์ การลงโทษตามมาตรา 59 ให้ลงโทษปรับได้ไม่เกินวันละหนึ่งพันบาท” เป็นวรรคสามของมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 นั้น อาจก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย กล่าวคือ ผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงที่ส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่งไม่เกินหนึ่งกิโลวัตต์ได้กระทำความผิดตามมาตรา 59 (1) (2) และ (3) จะต้องได้รับโทษอย่างไรระหว่าง

(ก) ต้องระวางโทษเฉพาะโทษปรับรายวัน วันละไม่เกินหนึ่งพันบาท โดยเพิ่มขึ้นจากโทษปรับทางปกครองชั้น 2 หรือ

(ข) ต้องระวางโทษเฉพาะโทษปรับรายวัน วันละไม่เกินหนึ่งพันบาท โดยไม่ต้องระวางโทษปรับทางปกครองชั้น 2

ดังนั้น การกำหนดให้เฉพาะผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงที่ส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่งไม่เกินหนึ่งกิโลวัตต์ซึ่งกระทำผิดในลักษณะเดียวกันรับโทษต่ำกว่าผู้รับใบอนุญาตรายอื่นโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร จึงอาจมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกัน อันจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายได้

กล่าวโดยสรุป กฎหมายฉบับนี้จะทำให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนมีรายได้น้อยเพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานีเพื่อใช้ในการดำเนินการอันจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืน รวมไปถึงกรณีบทกำหนดโทษทางปกครองที่กำหนดไว้จะมีอัตราโทษที่เป็นผลดีและเป็นประโยชน์ต่อวิถุภาคประชาชนและวิถุกิจการบริการชุมชน หรือวิถุที่มีกำลังส่งต่ำกว่าหนึ่งกิโลวัตต์ ที่เป็นผู้ประกอบกิจการขนาดเล็กมีรายได้น้อย แต่อาจมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันและก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายได้

ส่วนที่ 3

ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

1. วิทยุชุมชน¹

1.1 ความเป็นมาของวิทยุชุมชนในประเทศไทย

วิทยุชุมชนถือเป็น “สื่อเพื่อประชาธิปไตย” แขนงหนึ่งซึ่งต้องมีจิตวิญญาณแบบประชาธิปไตยที่แท้จริง ดังนั้น ลักษณะสำคัญของวิทยุชุมชนจึงเป็นวิทยุโดยประชาชน ของประชาชน และเพื่อประชาชน ซึ่งหมายความว่า เป็นวิทยุที่ดำเนินงานโดยชุมชน มีชุมชนเป็นเจ้าของ และมีเนื้อหารายการที่ทำเพื่อประโยชน์ของชุมชน

ในอดีตที่ผ่านมาจะมีระบบวิทยุอยู่ 2 ระบบ คือ

1. วิทยุสาธารณะ เป็นวิทยุที่มีรัฐเป็นทั้งเจ้าของและผู้ปฏิบัติงาน โดยมีเป้าหมายที่จะทำประโยชน์ให้แก่สาธารณะ และมุ่งที่จะส่งกระจายเสียงให้กว้างขวางให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ส่วนใหญ่เป็นที่รู้จักในนามของ “วิทยุแห่งชาติ”

2. วิทยุธุรกิจ เป็นวิทยุที่เอกชนอาจจะใช้วิธีการเช่าสถานี/เช่าเวลาจากภาครัฐมาดำเนินธุรกิจเพื่อเป้าหมายของการแสวงหาผลกำไร และมุ่งส่งกระจายเสียงให้กว้างขวางเพื่อขยายตลาดเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม วิทยุทั้งสองประเภทข้างต้น ล้วนไม่สามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะถิ่นหรือเฉพาะท้องถิ่นของแต่ละชุมชนซึ่งมีแตกต่างกันไป เช่น เนื้อหารายการเกี่ยวกับปัญหาจราจรในจังหวัดพิจิตร ย่อมไม่มีประโยชน์หรือไม่ได้รับความสนใจจากคนในจังหวัดอื่น ๆ มากนัก หรือวิทยุธุรกิจก็มิได้มีเป้าหมายหลักอยู่ที่การตอบสนองความต้องการของชุมชน เป็นต้น ดังนั้น วิทยุชุมชนจึงได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อให้สามารถตอบสนองแก่ความต้องการของบุคคลในท้องถิ่นแต่ละแห่งได้

1.1.1 วิทยุชุมชนในประเทศไทย ระยะที่ 1

วิทยุกระจายเสียงของประเทศไทย เริ่มแรกเมื่อ พ.ศ. 2470 โดยเริ่มต้นจากการเป็นวิทยุของรัฐที่ส่งกระจายเสียงในพื้นที่แคบ ๆ ก่อน เนื่องจากเทคโนโลยีของเครื่องส่งในสมัยนั้นยังไม่ก้าวหน้า แต่ในระยะต่อมา ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีให้ก้าวหน้าขึ้น จึงมีการดำเนินการในลักษณะของวิทยุส่วนกลาง คือ พยายามจะส่งกระจายเสียงให้ครอบคลุมพื้นที่ให้กว้างไกลที่สุด แต่ก็ยังมีปัญหาเรื่องรัศมีการส่งและการรับฟัง จึงได้มีการจัดตั้งสถานีวิทยุในท้องถิ่นขึ้นในที่ต่าง ๆ แต่ยังคงเป็นการถ่ายทอดรายการจากส่วนกลาง พร้อมทั้งเริ่มมีการทำรายการจากท้องถิ่นเข้ามาผสมบ้างเล็กน้อย

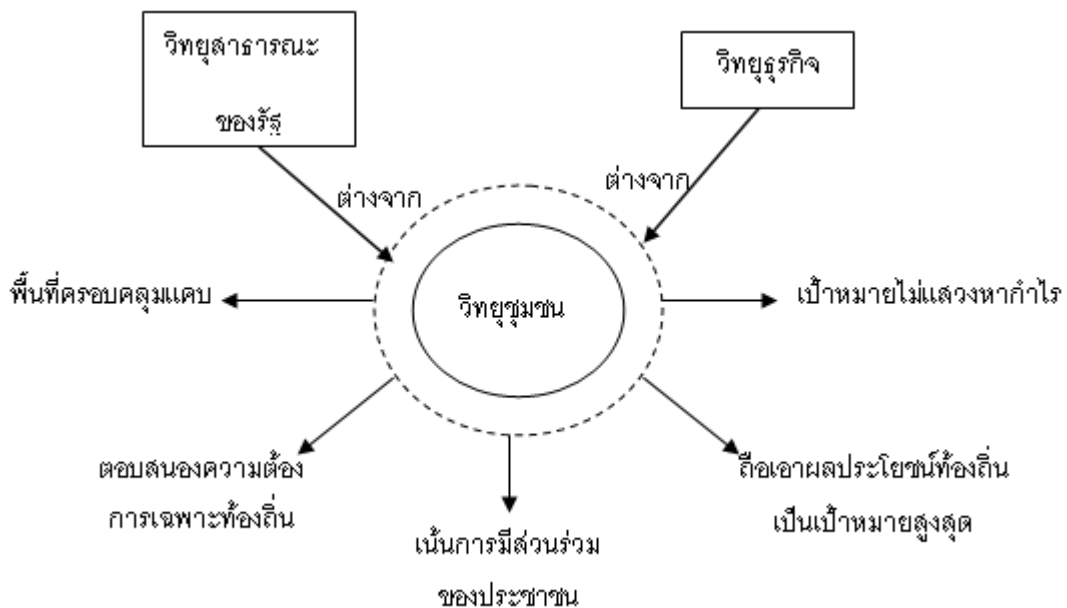
ตัวอย่างของ “วิทยุท้องถิ่น” ในระยะเริ่มแรกของประเทศไทย คือ “วิทยุประจำถิ่น” (วปถ.) ของกรมการทหารสื่อสาร กองทัพบก และ “สถานีวิทยุ ปชส.” (เปลี่ยนเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย หรือ สวท. ในเวลาต่อมา) ของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีกำลังส่งคลื่นครอบคลุมเฉพาะภูมิภาคหรือเฉพาะพื้นที่บางจังหวัด แต่ทุกสถานีก็ยังมีหน่วยงานราชการเป็นเจ้าของและดำเนินงานโดยเจ้าหน้าที่รัฐ

¹ กาญจนา แก้วเทพ. (ม.ป.ป.). **คู่มือวิทยุชุมชน (FNS)**. สืบค้น 1 สิงหาคม 2568 จาก https://www.thaibja.org/wp-content/uploads/2015/09/communityradio_karnchana.doc

แม้จะพยายามให้บริการข่าวสารหรือจัดรายการเพื่อประชาชนในท้องถิ่นก็ตาม แต่ก็ยังไม่ถือว่าเป็นวิทยุชุมชนตามหลักสากลเนื่องจากกระบวนการคัดเลือกเนื้อหาและความเป็นเจ้าของยังไม่ได้เกิดจากความคิดริเริ่มและการบริหารจัดการของประชาชนในชุมชนโดยตรง

จากรูปแบบวิทยุของรัฐที่เรียกได้ว่าเป็น “วิทยุสาธารณะ” ในระยะต่อมาได้เกิดมีวิทยุของภาคธุรกิจที่มีเป้าหมายหลักในการดำเนินงานทางวิทยุเพื่อแสวงหาผลกำไรเป็นหลัก เช่น สถานีวิทยุขนาดเล็กในท้องถิ่นที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นหลังปี พ.ศ. 2492 นั้น ส่วนใหญ่มีบริษัทธุรกิจด้านบันเทิงหรือโฆษณาเข้ามาดำเนินกิจการ ตั้งแต่การลงทุนปลูกสร้างอาคาร จัดหาเครื่องส่งอุปกรณ์ บำรุงรักษาอุปกรณ์ ขยายเวลาหาโฆษณา และจัดทำรายการ หรือซื้อเวลาจากสถานีของรัฐแล้วมาขายช่วงเวลาต่อในลักษณะของนายหน้าคนกลางตามระยะเวลาที่กำหนดเอาไว้ เป็นต้น

ต่อมาได้มีการก่อตั้ง “วิทยุชุมชน” รูปแบบหนึ่ง คือ สถานีวิทยุ จส. 100 (พ.ศ. 2534) และสถานีวิทยุ สวพ. 91 (พ.ศ. 2537) ทั้ง 2 สถานีนี้จะจัดรายการโดยมีประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนเป็นผู้รายงานสถานการณ์การจราจรให้ทราบ จึงเท่ากับว่าประชาชนได้ร่วมคิด ร่วมจัด ร่วมเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการ ถือว่าได้เข้าถึงสื่อและมีส่วนร่วมในการจัดรายการด้วย อย่างไรก็ตาม กลุ่มคนที่เข้าถึงสื่อนั้นก็เพียงคนกลุ่มหนึ่ง และในการคัดเลือกเนื้อหารายการและกลั่นกรองการออกอากาศยังเป็นอำนาจของผู้จัดรายการและพนักงานของบริษัทหรือเจ้าหน้าที่สถานี ส่วนเจ้าของสถานีนั้นยังเป็นกองทัพบกและกรมตำรวจ ซึ่งมีใช้ชุมชนท้องถิ่น

ภาพที่ 1 คุณลักษณะของวิทยุสาธารณะของรัฐ วิทยุธุรกิจ และวิทยุชุมชน

ที่มา: “คู่มือวิทยุชุมชน (FNS)” โดย กาญจนา แก้วเทพ, น. 5, สืบค้นจาก https://www.thaibja.org/wp-content/uploads/2015/09/communityradio_karnchana.doc

1.1.2 วิทยุชุมชนในประเทศไทย ระยะที่ 2

วิทยุชุมชนในประเทศไทย ระยะที่ 2 นี้ เป็นช่วงระยะเวลาของการมีวิทยุชุมชนในประเทศไทย สามารถแบ่งได้เป็น 2 ระยะ คือ “ระยะการทดลอง” และ “ระยะการปฏิบัติจริง”

(1) **ระยะการทดลอง** ปี พ.ศ. 2534 ได้มีการทดลองจัดทำรายการวิทยุชุมชนที่มีรูปแบบใกล้เคียงกับหลักการที่กล่าวมาข้างต้นให้มากที่สุด ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ระบบ FM จังหวัดจันทบุรี โดยหลักการวิทยุชุมชนที่นำมาใช้ คือ “การเป็นสื่อแบบประชาธิปไตย (democratic media)” และ “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (participatory communication)” คือ การให้ประชาชนเข้าถึงสื่อได้ง่าย (accessibility) ให้ประชาชนช่วยกันคิด วางแผน กำหนดเนื้อหาการผลิตรายการร่วมกัน (participation) และให้ประชาชนเป็นเจ้าของหรือมีอำนาจการตัดสินใจในการบริหารรายการด้วยตนเอง (self-management)

เป้าหมายของการทดลองจัดวิทยุชุมชนผ่านรายการชื่อว่า “รายการสร้างสรรค์จันทบุรี” นั้น เพื่อตอบคำถามหลัก 4 ข้อ คือ

- 1) จะเป็นไปได้หรือไม่ที่จะมีวิทยุชุมชนในสังคมไทย
- 2) จะต้องมียุทธศาสตร์การบริหารจัดการวิทยุชุมชนในแบบใด
- 3) จะต้องมียุทธศาสตร์ผลิตเนื้อหารายการของวิทยุชุมชนอย่างไร
- 4) ผู้ฟังจะสนใจรับฟังวิทยุชุมชนมากขึ้นหรือไม่ เพราะเหตุใด

ภายหลังจากทำการทดลองส่งกระจายเสียงเป็นระยะเวลาประมาณ 2 เดือน ปรากฏผลดังนี้

- 1) มีความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีวิทยุชุมชนในประเทศไทย
- 2) การบริหารจัดการนั้นจะต้องดำเนินการในรูปของคณะกรรมการที่มีตัวแทนของชุมชน เช่น ผู้นำชุมชนและอาสาสมัครชุมชนเป็นกรรมการ ใช้รูปแบบการทำงานร่วมกันด้วยการประชุมปรึกษาหารือและแบ่งความรับผิดชอบกัน เป็นต้น
- 3) การผลิตเนื้อหาให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนนั้น จะต้องมีการสำรวจความต้องการของประชาชนก่อน และต้องมีการติดตามประเมินผลหลังจากทำรายการแล้ว
- 4) หากมีเนื้อหาที่ตอบสนองและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่น จำนวนผู้ฟังวิทยุชุมชนจะเพิ่มมากขึ้น

(2) **ระยะการปฏิบัติจริง** ปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยได้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่มีลักษณะปฏิรูปทางการเมือง และส่งเสริมประชาธิปไตยแก่ประชาชนอย่างมาก ในส่วนที่เกี่ยวกับสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อประเภทที่ใช้คลื่นความถี่แม่เหล็กไฟฟ้า เช่น วิทยุ เป็นต้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เล็งเห็นความจำเป็นที่จะให้มีการจัดสรรคลื่นความถี่อย่างเป็นธรรมให้แก่หน่วยงานทั้งของรัฐ องค์กรเอกชน ไปจนถึงประชาชนในตำบลหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลออกไปในทุกที่ของประเทศไทย โดยมีความคาดหวังว่าคลื่นความถี่เหล่านี้จะไม่เพียงถูกใช้เพื่อส่งข่าวสารจากรัฐไปสู่ประชาชนทางเดียวเช่นที่เคยเป็นมา แต่จะถูกนำมาใช้เพื่อให้ประชาชนส่งข่าวสารกลับมายังรัฐและให้ประชาชนได้ส่งข่าวสารถึงกันเองในแนวระนาบ เพื่อให้ข่าวสารที่แพร่กระจายหลากหลายนี้ มีบทบาทในการช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

หัวใจสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 คือ ข้อความในมาตรา 40 ที่กำหนดไว้ว่า “คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ” (กล่าวคือ เป็นของชาติ ไม่ใช่ของรัฐ หรือรัฐบาลอีกต่อไป) ทั้งนี้ จากข้อความในมาตรา 40 นี้ นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ชัดเจนให้วิทยุชุมชนมีโอกาที่จะถือกำเนิดได้ในสังคมไทย

1.2 ปรัชญาของวิทยุชุมชน

1.2.1 ปรัชญาของวิทยุชุมชน คือ การนำแบบคำขวัญของหลักการประชาธิปไตยที่ว่า เป็นวิทยุ “โดย” “ของ” และ “เพื่อ” ชุมชนนั่นเอง

“โดย” คือ ต้องให้ประชาชนเข้ามาดำเนินงานวิทยุชุมชน

“ของ” คือ ต้องให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ

“เพื่อ” คือ เนื้อหารายการของวิทยุชุมชนเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของชุมชน

ดังนั้น วิทยุชุมชนจึงไม่ใช่วิทยุที่ให้บุคคลอื่นไปทำเพื่อชุมชน แต่เป็นวิทยุที่ชุมชนหรือบุคคลในชุมชนทำเพื่อชุมชนของตนเอง

ทั้งนี้ จากหลักปรัชญาของวิทยุชุมชน องค์การยูเนสโกจึงได้วางเสาหลัก 3 ประการของวิทยุชุมชนเอาไว้ดังนี้

(1) ต้องให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยง่าย (accessibility) ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงในลักษณะของผู้ฟัง ผู้ร่วมผลิตรายการ ผู้ให้ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารจัดการ

(2) ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ (participation)

(3) ต้องเป็นวิทยุที่ประชาชนมีการบริหารจัดการด้วยตนเอง (self-management)

คือ แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการ “โดย” ชุมชนที่กล่าวไปข้างต้น

1.2.2 ลักษณะสำคัญของวิทยุชุมชน

จากหลักปรัชญาข้างต้น สามารถกำหนดลักษณะสำคัญของวิทยุชุมชนออกมาได้เป็น 6 ประการ ดังนี้

(1) กลุ่มเป้าหมาย เป็นการกำหนดกลุ่มเป้าหมายของวิทยุชุมชน ดำเนินการทำวิทยุชุมชนเพื่ออะไรและเพื่อใคร เป็นคำถามเรื่องเป้าหมายที่คณะผู้ทำวิทยุชุมชนต้องกำหนดให้ชัดเจน ดังได้กล่าวมาแล้วว่าเป้าหมายสูงสุดของวิทยุชุมชน คือ ดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น เช่น คนในจังหวัดจันทบุรีทำสวนผลไม้ เนื้อหาความรู้ของวิทยุชุมชนจังหวัดจันทบุรีต้องเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับการทำสวนผลไม้ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ก่อนที่จะผลิตเนื้อหาข่าวยุทธศาสตร์วิทยุจะต้องมีการสำรวจความต้องการของคนในท้องถิ่นเสียก่อนเป็นอันดับแรก

(2) เอกลักษณ์ของวิทยุชุมชน ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าวิทยุชุมชนมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างทั้งจากวิทยุสาธารณะและวิทยุธุรกิจที่เคยมีมาก่อน กล่าวคือ

ความแตกต่างจากวิทยุสาธารณะ คือ วิทยุชุมชนจะดำเนินการโดยคณะกรรมการที่เลือกตั้งมาจากตัวแทนกลุ่มของชุมชน มิใช่การแต่งตั้งแบบราชการ ส่วนวิธีดำเนินงานจะใช้การประชุมปรึกษาหารือแทนการสั่งการ

ความแตกต่างจากวิทยุธุรกิจ คือ แม้ว่าวิทยุชุมชนจะต้องมีการแสวงหารายได้เพื่อนำมาใช้จ่าย แต่เป้าหมายหลักของวิทยุชุมชนนั้น คือ การไม่แสวงหาผลกำไรเช่นวิทยุธุรกิจ

(3) ผู้ดำเนินรายการ/กลุ่มผู้ฟัง ลักษณะของวิทยุกระจายเสียงทั่วไปมักจะมีที่ตั้งอยู่ในเมือง โดยมีการถ่ายทอดข่าวสารเรื่องราวจากในเมืองไปสู่ชนบทเพียงทางเดียว ซึ่งผู้ดำเนินรายการจะเป็นคนในเมือง กลุ่มผู้ฟังจะเป็นชาวบ้านในชนบท การแบ่งแยกบทบาทระหว่างผู้ดำเนินรายการวิทยุกับกลุ่มผู้ฟังจะมีความชัดเจน กล่าวคือ ผู้ดำเนินรายการวิทยุไม่เคยมาเป็นกลุ่มผู้ฟัง กลุ่มผู้ฟังก็ไม่เคยได้เข้าไปเป็นผู้ดำเนินรายการวิทยุ

แต่ลักษณะของวิทยุชุมชนจะแตกต่างจากวิทยุธุรกิจ คือ

- ผู้ดำเนินรายการ/กลุ่มผู้ฟัง ล้วนเป็นคนในชุมชนทั้งสิ้น ผู้ดำเนินรายการ/วิทยากร/แขกรับเชิญในวิทยุอาจจะเป็นกำนันหรืออาสาสมัครหรือชาวบ้านคนใดคนหนึ่งของชุมชน
- การเล่นบทบาทเป็นผู้ดำเนินรายการ/กลุ่มผู้ฟังจะผลัดเปลี่ยนกันเป็นการผลัดกันพูดผลัดกันฟังที่เรียกว่าเป็นการสื่อสารแบบสองทาง

- กลุ่มผู้ฟังสามารถจะเข้าไปมีส่วนร่วมในรายการวิทยุได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์เข้าไปในรายการขณะมีการสัมภาษณ์ เขียนจดหมายไปติชมรายการ เป็นต้น

(4) รูปแบบการบริหารจัดการ ปัจจุบันเราอาจจะรับฟังรายการวิทยุจำนวนมาก เช่น รายการวิทยุชุมชน รายการบริการข่าวสารแก่ชุมชน รายการที่เปิดให้มีประชาชนร้องทุกข์เข้าไปได้ เป็นต้น ถึงแม้รายการเหล่านี้จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับวิทยุชุมชน แต่ยังไม่นับเป็นวิทยุชุมชนโดยแท้จริง เพราะโดยส่วนใหญ่แล้ววิทยุดังกล่าวยังคงเป็นเพียงแค่วิทยุ “เพื่อ” ชุมชน แต่ยังไม่ใช่วิทยุ “โดย” ชุมชน

ดังนั้น หัวใจสำคัญประการหนึ่งของการเป็นวิทยุชุมชนจะต้องมี “การบริหารจัดการโดยชุมชน” ซึ่งมีหลักการสำคัญ ดังนี้

- เป็นรูปแบบบริหารจัดการโดยคณะกรรมการที่ประกอบด้วยบุคคลจากหลาย ๆ ฝ่าย เช่น เจ้าหน้าที่รัฐ นักวิชาการ เป็นต้น แต่ที่สำคัญและเป็นหลัก คือ ตัวแทนของชุมชนที่มาจากกลุ่มบุคคลในชุมชน
- คณะกรรมการต้องมีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน ต้องปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำของรัฐ นักการเมืองท้องถิ่น กลุ่มธุรกิจ

- มีรูปแบบการดำเนินงานที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

- มีการทำงานที่มีการวางแผนงาน มีมาตรการดำเนินงาน มีลักษณะที่โปร่งใสสามารถเปิดให้ตรวจสอบได้ และมีหลักเกณฑ์ในการทำงานที่ชัดเจนแน่นอน

(5) เนื้อหา/รูปแบบรายการ ลักษณะสำคัญของเนื้อหา รูปแบบรายการของวิทยุชุมชนจะเป็นมาตรวัดหรือตัวชี้วัดว่าวิทยุชุมชนนั้นได้ทำหน้าที่ตามหลักการหรือไม่ คือ

- เป็นเนื้อหา/รูปแบบที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนแต่ละแห่ง
- มีเนื้อหา/รูปแบบที่หลากหลาย ครอบคลุมความสนใจ ความต้องการ และผลประโยชน์ของคนทุกกลุ่ม และเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของชุมชนที่มีหลากหลายมิติ เช่น เรื่องการทำมาหากิน การอยู่ร่วมกัน การปกครอง ศิลปวัฒนธรรม มรดกด้านภูมิปัญญาของชุมชน

ส่งเสริมศีลธรรมศาสนา การพักผ่อนความบันเทิงและการละเล่น ประเพณีพิธีกรรม หรือปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน เป็นต้น

- เนื่องจากการสื่อสารเป็นสิทธิอย่างหนึ่งของชุมชน ดังนั้น เนื้อหา/วิธีการนำเสนอ/และรูปแบบรายการ จึงควรให้สิทธิแก่ชุมชนในการดำเนินการให้สอดคล้องกับประเพณีและวัฒนธรรมหรือรสนิยมของชุมชน ตัวอย่างที่เห็นชัดเจน คือ การใช้ภาษาท้องถิ่น ดังนั้น เนื้อหาและรูปแบบรายการของวิทยุชุมชนในแต่ละแห่งจึงไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศ

นอกจากนี้ ลักษณะของเนื้อหาและรูปแบบของรายการจะต้องส่งเสริมการสื่อสารในแนวนอน คือ การสื่อสารระหว่างประชาชนกับประชาชนมากกว่าจะเป็นการสื่อสารในแนวตั้งจากรัฐบาลสู่ประชาชนเท่านั้น

(6) การประเมินผลอย่างต่อเนื่อง การประเมินผลมักจะเป็นจุดอ่อนของการทำงานในระบบวิทยุสาธารณะ ส่วนระบบวิทยุธุรกิจนั้นจะเป็นเพียงการประเมินปริมาณของผู้ฟังเพื่อการขายโฆษณาเท่านั้น

การประเมินผลอย่างต่อเนื่องเป็นหัวใจสำคัญของการทำวิทยุชุมชนที่จำเป็นต้องมีการดำเนินการ เป้าหมายและแง่มุมที่จะประเมินนั้น ต้องมีความหลากหลายมากกว่าการประเมินปริมาณผู้ฟังเท่านั้น โดยที่การประเมินจะเป็นทั้งการ “เหลียวไปข้างหลัง” เพื่อดูว่าเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้บรรลุผลหรือไม่และเป็นทั้งการ “แลไปข้างหน้า” เพื่อแสวงหาแนวทางพัฒนาวิทยุชุมชนต่อไป

1.3 บทบาทและประโยชน์ของวิทยุชุมชน

1.3.1 บทบาท

สามารถแบ่งประเภทของบทบาทของวิทยุชุมชน โดยใช้เกณฑ์ 2 เกณฑ์ คือ ทิศทางการไหลของข่าวสาร และบทบาทในการพัฒนาชุมชน ดังนี้

(1) บทบาทของวิทยุชุมชนตามทิศทางการไหลของข่าวสาร สามารถแบ่งได้เป็น 2 ทิศทาง คือ

(1.1) บทบาทแนวตั้ง

1) การไหลของข่าวสารจากบนลงล่าง (top-down flow) มักเป็นบทบาทเดิมของวิทยุสาธารณะ/วิทยุส่วนกลาง/วิทยุแห่งชาติ ที่ยังดำเนินการอยู่ คือ

- บทบาทเป็นเครื่องมือถ่ายทอดข่าวสารของหน่วยงานราชการจากส่วนกลางหรือหน่วยงานท้องถิ่นสู่ประชาชน

- บทบาทในการแจ้งข้อมูลข่าวสารทั่วไป เช่น ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวการเมือง ข่าวสังคม เป็นต้น

- บทบาทในการให้การศึกษา/ให้ความรู้จากหน่วยงาน-สถาบันการศึกษา

- บทบาทในการเป็นเครื่องมือทางการเมืองระดับชาติ เช่น การให้ความรู้

เรื่องการเลือกตั้ง เป็นต้น

- บทบาทในการธำรงรักษาวัฒนธรรมหลักของสังคม เช่น ความจงรักภักดี ต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นต้น

2) การไหลของข่าวสารจากล่างขึ้นบน (bottom-up flow) เป็นทิศทางการไหลที่ตรงกันข้ามกับบทบาทเดิมที่วิทยุเคยดำเนินการ เช่น

- บทบาทในการเป็นช่องทางการร้องเรียนและสอบถามข้อมูล เช่น รายการ “ร้องทุกข์ชาวบ้าน” ของสถานีโทรทัศน์ หรือสถานีวิทยุ เป็นต้น

- บทบาทในการเป็นช่องทางติดตามตรวจสอบปัญหาของประชาชน

(1.2) บทบาทนวนอน

เป็นช่องทางให้มีการติดต่อสื่อสารในนวนอนระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้านด้วยกัน ทั้งนี้ การแสดงบทบาทในเชิงนวนอนมีกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น

- การเป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนกับประชาชนกันเอง เช่น เป็นจุดนัดพบระหว่างชาวบ้านที่เป็นวิทยากรกับเป็นผู้ฟังที่สนใจ

- บทบาทในการเป็นเวทีแสดงความคิดเห็น ทั้งความคิดเห็นต่อเรื่องราวทั่วไป และความคิดเห็นต่อปัญหาของชุมชน รวมทั้งเป็นพื้นที่รวบรวมข้อเสนอแนะต่อการแก้ปัญหาอันเป็นไปตามหลักการที่ว่า “ช่วยกันคิด ดีกว่าคิดคนเดียว”

- เป็นจุดประสานความช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างชุมชน รวมถึงการช่วยเหลือเอื้ออาทรระหว่างชุมชนเมื่อเกิดเหตุกับชุมชนใกล้เคียง ซึ่งในปัจจุบันนี้วิทยุชุมชนสามารถแสดงบทบาทเป็นผู้ประสานความช่วยเหลือให้ถึงกันได้

(2) การแสดงบทบาทในการพัฒนาชุมชน

วิทยุชุมชนสามารถมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนในมิติต่าง ๆ ดังนี้

1) บทบาทในการเสริมพลังทางเศรษฐกิจ เช่น การเผยแพร่สินค้าของชุมชน การแนะนำอาชีพ เป็นต้น

2) บทบาทในการติดตาม/จับตา/วิพากษ์วิจารณ์การเมืองระดับท้องถิ่น เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบแนวทาง/นโยบาย/การปฏิบัติงานของการเมืองในชุมชน

3) บทบาทในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การแสดงลิเก ประเพณีแข่งเรือ เป็นต้น

4) บทบาทในการขัดเกลาทางสังคม เช่น การส่งเสริมค่านิยมเรื่องความขยันขันแข็ง รักถิ่นกำเนิด รักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

5) บทบาทในการระดมความร่วมมือ (Mobilization) ในช่วงเวลาที่ต้องการความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การรณรงค์ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า โรคเอดส์ เป็นต้น

6) บทบาทในการเตือนภัย วิทยุชุมชนสามารถทำหน้าที่ป้องกันชุมชนให้รู้ตัวล่วงหน้าจากภัยอันตรายต่าง ๆ การที่วิทยุชุมชนจะแสดงบทบาทนี้ได้ ต้องหมายความว่า แม้ว่าเนื้อหาของวิทยุชุมชน

จะเป็นเรื่องราวในชุมชน แต่ผู้รับผิดชอบวิทยุชุมชนก็ต้องเปิดตัวเปิดรับข่าวสารจากโลกภายนอกเพื่อจะได้เป็น “แถวหน้าของการรับรู้ข่าวสาร” และนำมาบอกต่อให้แก่ชุมชน เช่น ภัยจากน้ำท่วม ไฟป่า โรคระบาด เป็นต้น

7) บทบาทในการประสานความสามัคคี (integration) หรือเป็นสื่อกลางในการจัดการกับความขัดแย้ง ในทุกชุมชนย่อมไม่อาจหลีกเลี่ยงความขัดแย้งทั้งที่มาจากภายในชุมชนเอง หรือความขัดแย้งที่เกิดมาจากภายนอก ในท่ามกลางความขัดแย้งดังกล่าว วิทยุชุมชนอาจจะเป็น “พื้นที่เจรจา” ให้ทุกฝ่ายได้เข้ามาเจรจากลางต่อรองกัน

8) บทบาทในการสร้างบุคลิกภาพแบบใหม่ให้แก่คนในชุมชน เมื่อวิทยุชุมชนได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ได้เข้ามาพบปะในพื้นที่สาธารณะ เท่ากับว่าวิทยุชุมชนได้เป็นเวทีสำหรับฝึกซ้อมให้ประชาชนรู้จักแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ

สำหรับบทบาทที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะสามารถใช้เป็นกรอบเพื่อประเมินความก้าวหน้าของวิทยุชุมชน กล่าวคือ สัดส่วนของการแสดงบทบาทเพื่อเชื่อมต่อการสื่อสารในแนวนอน ควรจะมีมากขึ้น ในขณะที่สัดส่วนของการสื่อสารจากบนลงล่างควรจะลดลง จึงจะหมายความว่า วิทยุชุมชนได้ทำหน้าที่เข้าใกล้ลักษณะของวิทยุชุมชนที่แท้จริง

1.3.2 ประโยชน์ของวิทยุชุมชน

(1) วิทยุชุมชนให้โอกาสประชาชนได้มีสิทธิแสดงความคิดเห็นผ่านที่สาธารณะ ได้พูดในสิ่งที่ต้องการจะพูด

(2) ช่วยให้ประชาชนได้รับทราบข่าวที่ต้องการทราบ

(3) ช่วยให้ประชาชนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนกับรัฐบาล (จากแต่เดิมที่รับฟังรัฐบาลอยู่ฝ่ายเดียว) โดยเฉพาะเรื่องการแลกเปลี่ยนการแก้ปัญหาชุมชน เพราะชาวบ้านจะรู้เรื่องของชุมชนดีกว่ารัฐบาล

(4) ชาวบ้านสามารถใช้วิทยุชุมชนติดตามและตรวจสอบการทำงานสาธารณะได้

(5) ชาวบ้านสามารถใช้วิทยุชุมชนเป็นช่องทางในการยกระดับคุณภาพชีวิตได้ในทุก ๆ ด้าน เช่น การทำมาหากิน สุขภาพอนามัย วัฒนธรรมศีลธรรม การปกครอง สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

(6) เนื่องจากวิทยุชุมชนได้นำเอาเรื่องราวที่เป็นความภาคภูมิใจ เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านไปเล่าสู่กันฟัง ทำให้ชุมชนเห็นคุณค่าของตัวเอง และมีความมั่นใจในตนเอง

(7) วิทยุชุมชนเป็นช่องทางให้ชาวบ้านได้แสดงความต้องการให้โลกภายนอกได้รับรู้ กล่าวโดยสรุป “วิทยุชุมชน” ถือเป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ในกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication) เป็นการกระจายการใช้คลื่นความถี่แก่ประชาชนเพื่อประโยชน์สาธารณะระดับท้องถิ่น เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นและมีการปฏิบัติจริงในหลายประเทศ ยึดหลัก “ความเป็นท้องถิ่น” (Localism) และการรวมตัวกันเป็นชุมชน (Community) ซึ่งเชื่อว่าระบบของการกระจายเสียงไม่ได้เป็นเพียงสื่อข้ามชาติในระดับโลกเพียงอย่างเดียว แต่สื่อกระจายเสียงยังคงทำหน้าที่ในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นอีกด้วย สื่อกระจายเสียงระดับท้องถิ่นนั้นนอกจากจะเป็นสื่อที่ผลิตโดยหน่วยงานของรัฐและภาคธุรกิจแล้วยังมีอีกประเภทหนึ่งที่เป็นสื่อของชุมชนท้องถิ่น

วิทยุชุมชน จึงเป็นรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรกระจายเสียงในระดับท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสาร เพื่อสนองต่อความต้องการอันหลากหลายของปัจเจกบุคคลที่รวมกันเป็นชุมชน รวมทั้งเชื่อมโยงสมาชิกของชุมชน ผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้ และทัศนคติ การสร้างความเข้าใจ ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วม เรียกว่า สื่อกระจายเสียงเพื่อชุมชน (Community Broadcasting) ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ตอบสนองความต้องการของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรในชุมชนในระดับท้องถิ่นนั้น เพื่อเป็นประโยชน์แก่ชุมชน ดังนั้น รูปแบบการดำเนินบริการวิทยุชุมชนจึงเป็นการบริการสาธารณะที่ไม่แสวงหากำไรทางธุรกิจการค้า หรือผลประโยชน์อื่นใด ซึ่งจะมุ่งไปที่การมีส่วนร่วมทางการสื่อสารเพื่อใช้เป็นกระบอกเสียงของคนในชุมชน โดยมีหลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

(1) รูปแบบการบริหารจัดการที่ไม่หวังผลกำไรในเชิงพาณิชย์ (Non-profit Consortium) และผลประโยชน์ทางอำนาจรัฐใด ๆ เพื่อให้เกิดความเป็นอิสระทางการบริหารจัดการ และเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง

(2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่บริการ (Local Participation) ซึ่งหมายรวมถึงความเป็นเจ้าของในสถานี

(3) ระบบการตัดสินใจโดยใช้หลักประชาธิปไตย (Democratic Decision-making)

2. ความท้าทายวิทยุชุมชนไทยในปัจจุบัน²

เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2566 ได้มีการจัดเวทีเสวนาฟังเสียงประเทศไทย: ความท้าทายของสื่อชุมชน องค์กรกระจายเสียงและแพรร่าพาสสาธารณะแห่งประเทศไทย (ไทยพีบีเอส) สามารถสรุปประเด็น ดังนี้

(1) วิทยุชุมชน คือ หนึ่งในสื่อที่ทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารทั้งเรื่องราวจากภายในสู่ภายนอก และจากภายนอกสู่ภายในให้กับคนในชุมชนมาเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 20 ปี หลังจากที่มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 วิทยุชุมชนได้เกิดขึ้นบนฐานแนวคิดที่ว่า “สื่อชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน” ซึ่งมาพร้อมกับการเรียกร้องถึงสิทธิในคลื่นความถี่เพื่อการสื่อสารของชุมชน

(2) จากวิกฤติทางการเมืองไทย พ.ศ. 2549 ส่งผลให้สถานีวิทยุชุมชนต้องทยอยกันปิดตัวลง ต่อมา พ.ศ. 2555 สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ได้จัดให้มีการขึ้นทะเบียนทดลองออกอากาศวิทยุชุมชน ทำให้มีวิทยุชุมชนขนาดเล็กสนใจมาลงทะเบียน เพื่อทดลองออกอากาศประมาณ 7,000-8,000 สถานี อย่างไรก็ตาม ด้วยสถานการณ์ของประเทศไทย เช่น การเมือง โรคระบาด และการเปลี่ยนผ่านของเทคโนโลยี เป็นต้น ได้ส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดของวิทยุชุมชน ส่งผลให้ปัจจุบันมีสถานีวิทยุชุมชนในประเทศไทยเหลืออยู่เพียงแค่ 4,000 สถานีเท่านั้น

(3) รายจ่ายของวิทยุชุมชนอยู่ที่ประมาณ 10,000-20,000 บาทต่อเดือน โดยรายจ่ายสำคัญ คือ ค่าไฟ ซึ่งได้รับผลกระทบจากการขึ้นค่า Ft แต่รายได้ของวิทยุชุมชนมีน้อยมาก ส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดของวิทยุชุมชน

² “วิทยุชุมชนไทย” ความท้าทายและทางไปต่อ หลังหมดระยะทดลอง. (16 สิงหาคม 2566). สืบค้น 1 สิงหาคม 2568 จาก https://www.thaibja.org/wp-content/uploads/2015/09/communityradio_karnchana.doc

(4) มีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น YouTube Facebook เป็นต้น ซึ่งเกิดความได้เปรียบวิद्यชุมชน เนื่องจากไม่มีรายจ่ายในส่วนของการจัดรายการและค่าไฟ แต่อาจจะมีรายจ่ายค่าอินเทอร์เน็ตซึ่งถือเป็นรายจ่ายที่น้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับรายจ่ายสถานที่จัดรายการวิทยุชุมชนและค่าไฟ อีกทั้งการสื่อสารข้อมูลข่าวสารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น YouTube เป็นต้น ยังสามารถรับการสนับสนุนจากโฆษณาต่าง ๆ ได้

(5) รายได้หลักของวิทยุประเภทบริการสาธารณะ และวิทยุประเภทธุรกิจ คือ รายได้จากผู้สนับสนุนรายการ (สปอนเซอร์) หรือการรับโฆษณาจากแหล่งต่าง ๆ ส่งผลทำให้วิทยุทั้ง 2 ประเภทนี้สามารถดำรงอยู่ได้ แต่วิทยุชุมชนไม่สามารถมีรายได้จากผู้สนับสนุนรายการ (สปอนเซอร์) หรือการรับโฆษณาจากแหล่งต่าง ๆ ได้ เนื่องจากวิทยุชุมชนจะต้องดำเนินการโดยอิสระ ไม่ถูกครอบงำจากนายทุน อย่างไรก็ตาม อาจจัดทำเป็นนโยบายของท้องถิ่นในการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนสื่อวิทยุชุมชนโดยไม่มีเงื่อนไขผูกมัด

(6) คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ควรเร่งดำเนินการจัดทำกฎ ระเบียบ ที่ชัดเจนเพื่อสนับสนุนรายได้แก่วิद्यชุมชนจากแหล่งกองทุนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ เป็นต้น พร้อมทั้งดำเนินการจัดการฝึกอบรมแนวทางการเขียนโครงการเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณแก่เจ้าหน้าที่วิทยุชุมชน เพื่อให้สามารถจัดทำคำขอของงบประมาณได้อย่างถูกต้อง

3. การบริหารจัดการงบประมาณ³

3.1 ความสำคัญของงบประมาณ

การจัดทำสื่อกระจายเสียงซึ่งมีลักษณะเป็นสื่อมวลชนนั้น จะมีลักษณะแบบเหรียญ 2 ด้านอยู่เสมอ คือ ด้านที่เพื่อสาธารณะประโยชน์และด้านที่เป็นเชิงธุรกิจ

ทั้งนี้ การจัดทำรายการวิทยุชุมชนต้องมีค่าใช้จ่ายในทุกขั้นตอน เช่น การว่าจ้างเจ้าหน้าที่ การติดต่อประสานงาน ค่าอุปกรณ์เครื่องมือและการซ่อมแซม ค่าสถานที่ ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา เป็นต้น ดังนั้น งบประมาณจึงมีความจำเป็นสำหรับการดำเนินการของวิทยุ

3.2 หลักการของการบริหารจัดการงบประมาณของวิทยุชุมชน

(1) แม้วิทยุชุมชนจะมีลักษณะทั้ง 2 ด้านดังที่กล่าวมาตามข้อ 3.1 โดยในด้านหนึ่งวิทยุชุมชนจะต้องสามารถบริหารจัดการเรื่องงบประมาณให้สำเร็จลุล่วงได้ และในอีกด้านหนึ่งเป้าหมายหลักของการทำวิทยุชุมชนก็ต้องชัดเจนว่าต้องไม่ใช่การแสวงหากำไรที่เป็นตัวเงิน (แม้จะทำธุรกิจก็ตาม) ดังนั้น การบริหารจัดการเรื่องงบประมาณจึงเป็นการกระทำเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้โดยมิใช่หวังกำไรเป็นตัวเงิน

(2) ต้องกระจายแหล่งรายได้ให้มาจากหลายแห่ง เพื่อป้องกันการพึ่งพาแหล่งรายได้เพียงอันใดอันหนึ่งและรักษาความเป็นอิสระของวิทยุชุมชนในทางเศรษฐกิจ เช่น สถานีวิทยุชุมชน KANU ในรัฐโคโลราโด สหรัฐอเมริกา มีการกระจายแหล่งรายได้จากหลาย ๆ แหล่ง ได้แก่ เงินอุดหนุนของรัฐร้อยละ 17 ค่าธรรมเนียมสมาชิกรายปีประมาณร้อยละ 65 โฆษณาร้อยละ 10 การระดมทุนร้อยละ 8

³ กาญจนา แก้วเทพ. (ม.ป.ป.). **คู่มือวิทยุชุมชน (FNS)**. สืบค้น 1 สิงหาคม 2568 จาก https://www.thaibja.org/wp-content/uploads/2015/09/communityradio_karnchana.doc

(3) การรับเงินทุนสนับสนุน/งบประมาณจากแหล่งใด ๆ จะต้องเป็นการรับอย่างไม่มีเงื่อนไข แลกเปลี่ยน ที่จะทำให้เบี่ยงเบนไปจากหลักการของวิถุชุมชน และจำเป็นต้องมีการวางหลักเกณฑ์เพื่อควบคุม การปฏิบัติดังกล่าวเอาไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น หลักเกณฑ์เรื่องการรับเงินโฆษณาสินค้าจากบริษัท ห้างร้านสามารถทำได้แต่ให้มีโฆษณาสั้น ๆ เพียงกล่าวคำขอบคุณและระบุชื่อสินค้านั้นเพียง 1 ประโยค เป็นต้น

(4) ต้องมีการบริหารจัดการงบประมาณที่มีระบบหรือระเบียบชัดเจน โดยมีการจัดทำระบบบัญชี ใช้จ่าย มีระเบียบการเบิกจ่าย เป็นระบบงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ มีการบันทึก โปร่งใส ตรวจสอบได้

3.3 ข้อเสนอแนะเรื่องการแสวงหางบประมาณ

วิถุชุมชนส่วนใหญ่ประสบปัญหาทางงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ผู้ประกอบกิจการกระจายเสียง วิถุประเภทบริการชุมชน ล้วนมีต้นทุนในการดำเนินการเช่นเดียวกับผู้ประกอบกิจการประเภทสาธารณะ และประเภทธุรกิจ โดยมีค่าใช้จ่ายหลายอย่าง เช่น ค่าน้ำประปา ไฟฟ้า เงินเดือนเจ้าหน้าที่พนักงาน ซ่อมแซม อุปกรณ์ ค่าตรวจเครื่องส่ง ค่าตรวจการแพร่กระจายเสียง เป็นต้น จึงควรให้มีรายได้อื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานีโดยไม่เน้นการแสวงหากำไร และสามารถหารายได้อื่นเท่าที่จำเป็น เพื่อให้ การดำเนินกิจการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีคุณภาพ โดยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการแสวงหา งบประมาณสำหรับวิถุชุมชน ดังนี้

(1) มาจากหน่วยงานรัฐส่วนกลางในหลายรูปแบบ เช่น การยกเว้นค่าเช่าสถานีให้แก่รายการวิถุ ชุมชน เนื่องจากรัฐได้แบ่งให้มีการจัดสรรคลื่นแก่ภาคเอกชนนำไปหารายได้และจ่ายเงินในรูปของสัมปทานหรือ รูปแบบอื่น ๆ คืนให้แก่รัฐ ดังนั้น รัฐจึงควรแบ่งรายได้ส่วนนี้มาอุดหนุนวิถุชุมชน โดยอาจจัดตั้งเป็นกองทุน สวัสดิการวิถุชุมชน เป็นต้น

(2) มาจากหน่วยงานท้องถิ่น ปัจจุบันมีการกระจายนโยบายการคลังและการจัดเก็บเงินรายได้ไป ให้หน่วยงานในท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นต้น ดังนั้น ควรให้หน่วยงานเหล่านี้สนับสนุน งบประมาณแก่วิถุชุมชน

(3) มาจากการโฆษณาของภาคธุรกิจเอกชน แต่ต้องมีการกำหนดมาตรการและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน

(4) มาจากแหล่งเงินทุนขององค์กรความช่วยเหลือที่ไม่หวังผลกำไร เช่น วิถุชุมชนจังหวัดปัตตานี ซึ่งเคยได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนทางสังคม (SIF) เป็นต้น

(5) หาวิธีการหารายได้ด้วยตนเอง ตัวอย่าง วิถุชุมชนจังหวัดปัตตานี นำเสนอวิธีการหารายได้ได้ เข้ากลุ่ม เช่น จัดทำเสื่อกกลุ่มและจัดขาย การขายสินค้าในงานเทศกาล การทำปากกาและของที่ระลึกในนาม ของกลุ่มออกขาย เป็นต้น

ทั้งนี้ วิธีการหารายได้ที่นำเสนอมานี้จะเกี่ยวโยงสัมพันธ์กับ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” กล่าวคือ หากสามารถดำเนินการเรื่องการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนได้สำเร็จมากเท่าใด ก็จะช่วยแก้ปัญหา เรื่องงบประมาณได้มากเท่านั้น

4. กรณีตัวอย่างวิทยุชุมชนในต่างประเทศ⁴

สหรัฐอเมริกา

ประเภทของวิทยุชุมชนในสหรัฐอเมริกาและประเทศต่าง ๆ ในโลก โดยสถานภาพทางกฎหมายของวิทยุชุมชนจะเกี่ยวข้องกับนิยามว่าเป็นวิทยุประเภทไหน ซึ่งในสหรัฐอเมริกา ประกอบด้วย

(1) **วิทยุที่มีโฆษณา (Commercial)** เป็นของภาคธุรกิจในส่วนวิทยุเชิงพาณิชย์และปัจจุบันวิทยุประเภทนี้ไม่นำเสนอประเด็นทางสังคมมากนักเพราะเห็นว่าไม่ได้เพิ่มกลุ่มลูกค้า ส่วนมากจึงเป็นวิทยุที่เปิดเพลงและวิทยุเรื่องการเมืองซึ่งเป็นการเมืองของกลุ่มอนุรักษ์

(2) **วิทยุที่เป็นสาธารณะ (Public Radio)** ที่รับเงินจากรัฐแต่เป็นอิสระจากรัฐ เป็นวิทยุที่มีการกระจายเสียงระดับประเทศ โดยไม่เชื่อมโยงกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม พยายามทำหน้าที่ของสื่อมวลชนมืออาชีพแต่ก็มีการเปิดเพลงด้วย

ปัญหาของวิทยุสาธารณะ คือ แม้จะมีการกระจายเสียงทั่วประเทศ แต่คนที่ทำเนื้อหารายการเป็นคนกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มเดียว ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วม และการทำงานยึดอยู่กับบรรยาบรรณของสื่อตามตำราที่ว่าต้องเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เปิดพื้นที่ให้เท่าเทียมกัน แต่ความเป็นจริงในความขัดแย้งอาจไม่ได้มีแค่เพียง 2 ฝ่าย อีกทั้งยังเน้นเสนอข้อมูลจากภาครัฐมากกว่าภาคส่วนอื่น นอกจากนี้ แม้ว่าวิทยุสาธารณะจะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐแต่ก็ไม่พอสำหรับการดำเนินการ จึงต้องมีการขอทุนจากบริษัทการค้าต่าง ๆ ซึ่งทำให้ส่งผลกระทบต่อการทำงาน ดังนั้น วิทยุสาธารณะแม้ว่าจะทำงานได้ดีพอสมควรแต่ก็ยังมีข้อบกพร่องจากสิ่งที่จะต้องเป็น

(3) **วิทยุศาสนา** เป็นวิทยุที่มีโฆษณาแต่ไม่ใช่วิทยุเชิงพาณิชย์ มีเครือข่ายใหญ่กระจายไปทั่วประเทศ แต่วิทยุกลุ่มนี้ไม่ค่อยสนใจเรื่องข่าวสารบ้านเมือง เน้นการเผยแพร่แนวคิดศาสนาและจารีตตามความเชื่อ

ในสหรัฐอเมริกาวิทยุชุมชนมีทั้งในเขตเมืองและชุมชน ในแง่กฎหมาย มีแนวโน้มจะเขียนแบบกว้าง ๆ เพื่อให้มีความยืดหยุ่น ซึ่งมีทั้งข้อดีข้อเสีย ข้อเสียสำคัญ คือ การเปิดช่องให้วิทยุเชิงพาณิชย์หรือศาสนาเข้ามา มีอิทธิพลได้จากเหตุการณ์ที่เคยเกิดในสหรัฐอเมริกา โดยสถานีวิทยุจะเป็นของหน่วยงานรัฐ สมาคมในท้องถิ่น สถาบันการศึกษา ไม่มีวิทยุในเชิงพาณิชย์ แต่เพราะไม่มีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนในตอนนั้น จึงทำให้มีคนทำวิทยุแบบมีโฆษณาขึ้นซึ่งทำให้คนเหล่านี้รวยขึ้น จึงไปซื้อสถานีของหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงสถานีวิทยุของรัฐด้วย และได้บังคับให้รัฐแก้ไขกฎหมายเพื่อเอื้อให้การนำวิทยุมาใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ ซึ่งประเด็นนี้เป็นความย้อนแย้งในแง่ที่ไม่ต้องการให้ภาครัฐเข้ามาคุม แต่ถ้าไม่มีการคุมเลยก็จะมีปัญหาในแง่วิทยุเชิงพาณิชย์หรือวิทยุธุรกิจจะรุกเข้ามา

ประวัติศาสตร์การก่อตั้งวิทยุชุมชนในอเมริกา

วิทยุชุมชนแห่งแรกในอเมริกาตั้งขึ้นโดยกลุ่มคนที่ต่อต้านสงคราม โดยปฏิเสธการเข้ารับราชการทหารในสมัยสงครามโลกครั้งที่สองจึงถูกจับขังคุก สถานีนี้มีชื่อว่า “แปซิฟิก” ซึ่งตามความหมายของคำศัพท์แปซิฟิก (Pacific) อาจหมายความได้ถึงสันติภาพ

⁴ รายงาน: เส้นทางวิบากวิทยุชุมชนในอเมริกา ถึง ปัญหาแบบไทยๆ. (18 มกราคม 2553). **ประชาไท**. สืบค้น 1 สิงหาคม 2568 จาก <https://prachatai.com/journal/2010/01/27358>.

ต่อมายุคที่ 2 เริ่มต้นประมาณ ค.ศ. 1970-1980 มีสถานีวิทยุชุมชนเก่าแก่แห่งหนึ่งที่ตั้งดำเนินงานมา 35 ปี ยังคงออกอากาศอยู่และครอบคลุมหลายเมืองในช่วงระหว่างยุคที่ 2 ถึง 3 ได้เกิดปัญหาที่วิทยุภาคธุรกิจที่ทำกำไรได้มากและไปซื้อสถานีเล็ก ๆ เพื่อผูกขาดสื่อ เช่น สถานีของคนผิวดำ ผู้หญิง คนกลุ่มน้อย ส่งผลให้เหลือเพียงไม่กี่กลุ่มที่ยังดำเนินการอยู่จนถึงปัจจุบัน ในส่วนของภาคประชาชนก็ได้พยายามต่อสู้โดยการตั้งสถานีวิทยุกำลังส่งต่ำที่ใคร ๆ ก็ทำได้เพื่อต่อสู้ กระแสนี้เริ่มขึ้นเมื่อราวปี ค.ศ. 2000 โดยเน้นการกระจายเสียงในพื้นที่ไม่กว้างนัก แต่ทำในหลายย่าน ในหลาย ๆ ชุมชน ทั้งนี้ ในช่วงเวลาเดียวกันนั้นอินเทอร์เน็ตก็กำลังได้รับความนิยม และราคาอุปกรณ์ เทคโนโลยีต่าง ๆ ก็ถูกลงมาก จึงได้มีการรวมตัวเป็นศูนย์สื่อชุมชนหรือศูนย์สื่อทางเลือก (Independent Media Center: IMC) คือ มีสื่อหลากหลายประเภทและวิทยุชุมชนเป็นหนึ่งในสื่อที่จะผลิตเนื้อหาเองเพื่อส่งสื่อท้องถิ่นรวมทั้งสื่อในระดับชาติด้วย โดยจะมีการรายงานผ่านวิทยุชุมชน

งบประมาณ นโยบายของศูนย์นี้ตั้งแต่เริ่มตั้ง คือ ไม่รับการสนับสนุนจากรัฐเพราะไม่ต้องการการรัฐควบคุม และไม่รับเงินสนับสนุนจากมูลนิธิที่ตั้งโดยบริษัทธุรกิจ เงินในการดำเนินการจึงมาจากการระดมทุนจากประชาชนทั่วไป ซึ่งค่อนข้างโชคดีที่คนในชุมชนถือเป็นคนชั้นกลางรุ่นใหม่มีความเข้าใจและให้การสนับสนุน

5. การออกใบอนุญาตและการสร้างกติกา ประสบการณ์จากประเทศต่าง ๆ⁵

การพิจารณาให้ใบอนุญาตวิทยุชุมชน ใช้เหตุผลทางเทคนิคเป็นหลักในการให้หรือไม่ให้ใบอนุญาตเพิ่มเติม ซึ่งก็มีผลดีในแง่ที่ว่าไม่ได้มีการกำหนดว่าใครจะเป็นผู้ได้ใช้ ทุกคนมีโอกาสได้เท่าเทียมกันหมดหากเข้าเกณฑ์ ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์ทางการเมืองอย่างไรก็ตาม

ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษ ผู้ประกอบการวิทยุชุมชนต้องส่งแผนการดำเนินงานที่ละเอียดมาก เพื่อที่จะอธิบายว่ามีความแตกต่างจากวิทยุชุมชนอื่นอย่างไร ควรที่จะได้รับใบอนุญาตเพราะเหตุใด ซึ่งถือเป็นการแข่งขันทางเนื้อหาจากนั้นจะมีคณะกรรมการอิสระ (ไม่เป็นเจ้าหน้าที่หรือตัวแทนของรัฐซึ่งเกี่ยวข้องในการจัดสรรคลื่นความถี่) จะเป็นผู้ตัดสินว่าใครจะได้ใบอนุญาต โดยใบอนุญาตมีอายุ 5 ปี ในการต่อใบอนุญาตก็ต้องแจ้งรายละเอียดและพิสูจน์ให้เห็นข้อดีกว่าผู้ประกอบการรายอื่นอย่างไร ซึ่งมีข้อเสีย คือ ผู้ที่มีความสามารถในการเขียนโครงการอาจจะได้เปรียบเป็นคนที่ได้รับสิทธิไป นอกจากนี้ระบบในอังกฤษคณะกรรมการจะพิจารณาประโยชน์ในด้านการศึกษาสันติภาพ การสร้างโอกาสให้เยาวชน ซึ่งในประเทศอังกฤษมีระบบต้องส่งรายงานทุกปี ถ้าผลประกอบการไม่ดีก็อาจเปลี่ยนไปให้กลุ่มอื่นทำแทน ซึ่งข้อเสีย คือ เปิดโอกาสให้อำนาจรัฐเข้ามาแทรกแซงผ่านการรายงานการประเมินผลนี้ได้

⁵ 1. พงศ์สิน พรหมพิทักษ์. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2558). การบริหารจัดการวิทยุชุมชนสมาคม เพื่อเกษตรกรรมภาคตะวันออก และวิทยุชุมชนบ้านหัวโกรก จังหวัดชลบุรี. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ 23 (ฉบับที่ 42)

2. เจริญเนตร แสงดวงแข. (2549). การบริหารงานวิทยุชุมชนควนเนียง ตำบลบางเหริย และวิทยุชุมชนชาวทอง ตำบลบ้านนา จังหวัดสงขลา. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน.

ประเทศเม็กซิโก

ประเทศเม็กซิโก เป็นประเทศที่มีวิสาหกิจชุมชนที่ไม่มีใบอนุญาตประมาณ 900 สถานี มีความเห็นต่างกันคือ ฝ่ายหนึ่งอยากได้ใบอนุญาต แต่อีกฝ่ายหนึ่งไม่ต้องการเพราะไม่ต้องการให้รัฐเข้ามาควบคุม แม้ว่าจะมีเจตนาที่ดีก็ตาม และวิสาหกิจลักษณะนี้ก็สามารถดำเนินการได้เป็นสิบปีโดยไม่มีการแทรกแซงหรือควบคุมจากรัฐ จึงเลือกที่จะดำเนินการต่อไปแบบไม่มีใบอนุญาต นอกจากนี้ ยังมีมุมมองว่าการได้ใบอนุญาตอาจนำไปสู่ความยุ่งยาก เพราะเจ้าหน้าที่อาจเข้ามาสุ่มตรวจเพราะรู้ว่าสถานีวิสาหกิจอยู่ที่ใดบ้าง กรณีที่น่าสนใจจากเม็กซิโก คือ วิสาหกิจเอ็นทีที่มีความสัมพันธ์อันดีของรัฐบาลท้องถิ่น สามารถดำเนินการได้ปกติไม่ถูกรบกวน แต่วิสาหกิจที่ได้รับใบอนุญาตที่ไม่ได้มีความสัมพันธ์ที่ดีนักกับรัฐบาลท้องถิ่น กลับดำเนินการได้อย่างยากลำบาก ซึ่งจะเห็นได้ว่าในกรณีนี้ปัญหาไม่ได้อยู่ที่มีหรือไม่มีใบอนุญาตแต่อยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างสถานีวิสาหกิจกับรัฐบาลท้องถิ่น

ประเทศไทย

สำหรับวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบที่ดำเนินการอยู่ในประเทศไทย ดำเนินรายการโดยอาสาสมัคร แต่ละสถานีอาจมีเจ้าหน้าที่ประจำที่รับค่าตอบแทนเพียง 1-2 คน แต่คนที่ดำเนินรายการออกอากาศจะเป็นอาสาสมัครวิสาหกิจชุมชนรูปแบบนี้จะมีความเชื่อมโยงกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในท้องถิ่น ส่วนของการบริหารงบประมาณวิสาหกิจชุมชนจากตัวอย่างสมาคมเพื่อการเกษตรกรรมภาคตะวันออกและวิสาหกิจชุมชนบ้านหัวโกรกใช้หลักการบริหารโดยไม่แสวงหากำไร คือ มีการโฆษณาในรายการและค่าโฆษณาไม่แพง มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ มีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบถูกต้องชัดเจน รักษาความเป็นอิสระ มีการกระจายแหล่งรายได้ หรือตัวอย่างการบริหารงานวิสาหกิจชุมชนควนเนียง ตำบลบางเหรียง และวิสาหกิจชุมชนชาวทอง ตำบลบ้านนา จังหวัดสงขลา สถานีมีการหารายได้จากสปอนเซอร์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผลิตสินค้าในท้องถิ่น มีการคิดค่าโฆษณาในราคาที่ไม่สูงเพราะไม่ได้หวังกำไร

6. ข้อเสนอแนะเพื่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน⁶

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(1) คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ควรเร่งทำแผนแม่บทเพื่อการควบคุมวิสาหกิจชุมชนที่มีประสิทธิภาพ และควรส่งเสริมและจัดการอบรมในเรื่องของการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนให้ชัดเจน

(2) คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ควรร่วมมือกับฝ่ายความมั่นคงในการส่งเสริมบทบาทของวิสาหกิจชุมชนให้ส่งเสริมความมั่นคงของประเทศ และควรส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนได้ควบคุมกันเองเพื่อให้วิสาหกิจชุมชนเป็นไปเพื่อชุมชนโดยแท้จริง

(3) คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ควรส่งเสริมแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่วิสาหกิจดิจิทัลในอนาคต

(4) กำหนดนโยบายการจัดสรรงบประมาณให้กับการจัดตั้งสถานีวิสาหกิจชุมชนตามขนาดคลื่นความถี่ที่ได้รับอนุมัติจัดตั้งสถานีวิสาหกิจชุมชน

⁶ วิชชาญ จุลทริก และคณะ. (2555). การบริหารวิสาหกิจชุมชนเพื่อความมั่นคงของรัฐ. สืบค้น 1 สิงหาคม 2568 จาก <https://lib.nstru.ac.th/bibitem?bibid=j00025586>

ข้อเสนอแนะระดับหน่วยงานปฏิบัติ

- (1) ระดับหน่วยงาน ผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติควรยึดหลักปฏิบัติและวิธีการในการมีจรรยาบรรณด้านการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร
- (2) ระดับหน่วยงานและองค์กร ควรมีการพัฒนาทางด้านองค์ความรู้ให้กับบุคลากรในหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ
- (3) ระดับหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติในการจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชนควรนำเสนอ ข้อมูล ข่าวสาร และรูปแบบที่เป็นผลประโยชน์ต่อชุมชน เพื่อชุมชน โดยประชาชนอย่างแท้จริง
- (4) ระดับหน่วยงานและบุคลากรที่ร่วมกันจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชนเพื่อชุมชน ไม่ใช่สื่อวิทยุชุมชนที่มีพิษมีภัยต่อส่วนรวมและสังคม
- (5) ระดับผู้ปฏิบัติการ ควรนำนโยบายวิธีการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเครือข่ายวิทยุชุมชนซึ่งกันและกัน
- (6) คณะกรรมการจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชน ควรมีหลักการและหาวิธีการที่ถูกต้องในการระดมงบประมาณบางส่วนในชุมชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชนนั้น ๆ

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. 0 2242 5900 ต่อ 5730, 5740, 5750

Bureau of Academic Services

The Secretariat of the House of Representatives

Tel. 0 2242 5900 ext. 5730, 5740, 5750

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร